

✿ BUDAVÁRI ✿

2020. 08. ✿ I. ÉVF. 2. SZÁM

SÉTÁK

TÁJÉKOZTATÓ ÉS KULTURÁLIS
MAGAZIN

VIRÁGZÓ VÁRKERTEK VÁROSI OÁZISOK

Mesélő
szökökutak

A megérkezés otthonossága
Beszélgetés Ugron Zsolnával

Új sétákkal vár
a Várnegyed

NP

NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

KEDVES OLVASÓ!

Emlékszem, fiatalon mennyire zavart, hogy folyton fölösleges tiltásokba ütköztem... Különösen a városi parkokban burjánzó tiltó táblák bosszantottak mindig. Igen, azok a mindenki által oly jól ismert, személytelen táblák, amelyek folyton azt „kiabálják” az embernek: **FÜRE LÉPNI TILOS!**

A kert, a park, a zöld, a fű, a bokor, a fa, a virág teszi igazán vidámmá, természetessé, emberivé épített környezetünket. Ezek adnak lelket egy-egy utcának, térnek, városrésznek. Sosem értettem meg, hogy éppen ezektől tiltják el az embert.

Munkatársaimmal ezért tekintjük szívügyünknek, hogy a Budavári Palotanegyed újjászületése ne csak kiemelt beruházásokról, nagyívű építkezésekről, történelmi épületek visszaépítéséről szóljon. Jövőképünk legfontosabb és legpontosabb metaforája talán a kert fogalma. S hogy miért? Mert a kert az életről szól. A gondozottságról, a természet és az ember alkotó együttműködéséről és egymásrautaltságáról. A kertnek csendje, nyugalma, hívása van. Egyszerre emeli és szabadítja fel a lelket. Mi is ezért dolgozunk.

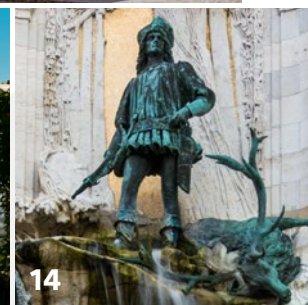
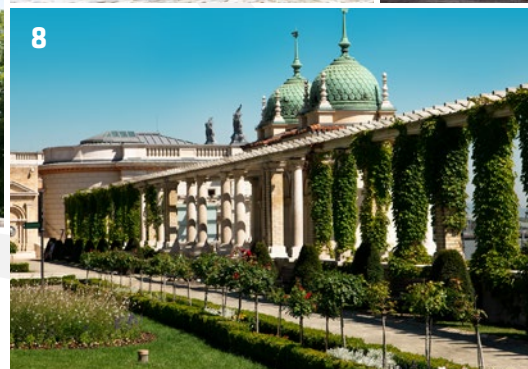
Szeretnénk, hogy a Budavári Palotanegyed hívása minden magyart megszólítson.

A Szent György tér, a Várkert Bazár, a sorra virágba boruló romkertek, a megújuló sétányok mind-mind ugyanazt az egyszerű, mégis fontos üzenetet közvetítik, mely minden külön reklámozás nélkül is napról napra egyre többekhez jut el. Jó érzés látni, hogy az itt élők és az ide látogatók milyen gondossággal és örömmel veszik birtokba a Budavári Palotanegyed megújuló zöldfelületeit. Mert nálunk csakugyan nem tilos a fűre lépni. Épp ellenkezőleg. Tisztelve a természetet nagyon is szabad.

Magazinunk legújabb lapszámában ezúttal is tartalmas, valóságos

és intellektuális sétákra invitáljuk az Olvasót. Tartsanak velünk a Vár kertjeibe, a városrész kalandos múltjába, valamint a jövőbe vezető izgalmas ösvényekre.

*Fodor Gergely
kormánybiztos,
a Várkapitányság vezetője*

TARTALOM

SÉTÁK

4 Új tematikus sétákkal vár mindenkit a Várnegyed

ÚJJÁSZÜLETÉSEK

8 Festői várkertek, szépséges városi oázisok
14 Mesélő szökökutak
18 Hej, vitézek, mi lehet szebb dolog?

LÉLEKZET

12 A megérkezés otthonossága
Beszélgetés Ugron Zsolnával

RÉGÉSZETI SENZÁCIÓK A VÁRBAN

22 A Halászbástya rejtélyes vezérei

BUDAVÁRI FINOMSÁGOK

26 Józsi újjászületés a Ruszwurmban

KÖZELKÉPEK

27 Keresztrejtvény

BUDAVÁRI SÉTÁK, I. ÉVFOLYAM 2. SZÁM

Kiadja: Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. 1013 Budapest, Ybl Miklós tér 6., 1519 Budapest, Pf. 365
ISSN 2732-0855

Főszerkesztő: Körösi Gábor

Vezető szerkesztő: Németh Mónika Főmunkatárs: Csúri Bence

A szerkesztőség munkatársai: Borbényi Györgyi, Gyarmati Krisztina, Igazság Arnold, Komáromi Lili, Kúti Klaudia, Leitner Karina, Nagy Nándor, Serfőző Melinda
Fotók: Gyarmati Lili, Kárász Karolina, Kovács Olivér, Fortepan, Shutterstock, Várkapitányság archívum, Wikimedia Commons

Fejlesztéseinket és programjainkat bárhol és bármikor figyelemmel kísérheti. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg *Budavári Történetek* című [online magazinműsorunkat](#) YouTube-csatornánkon, és [iratkozzon fel hírlevelünkre!](#)

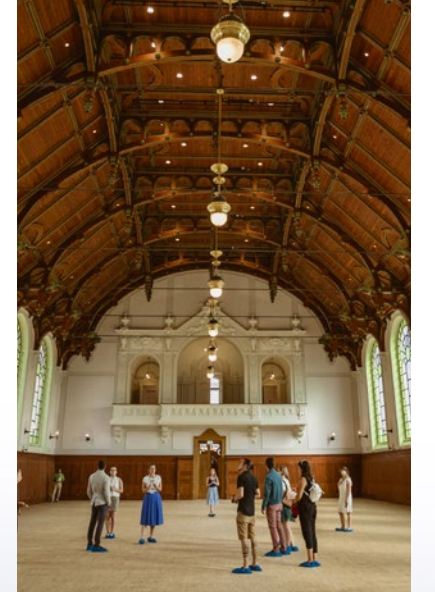
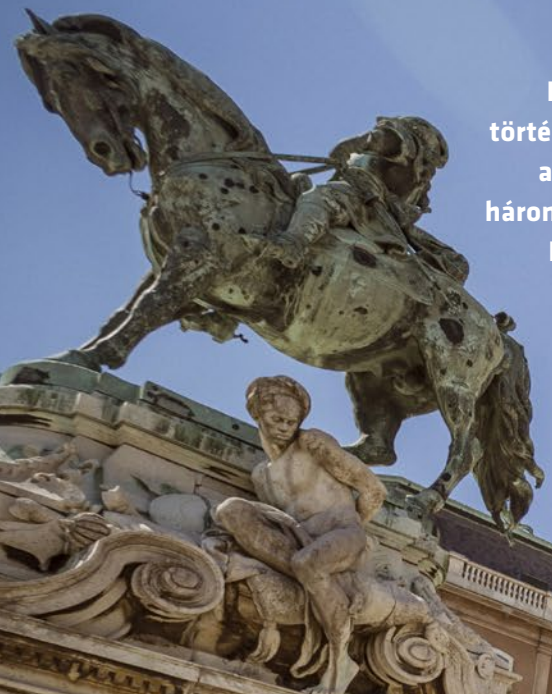

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu

ÚJ TEMATIKUS SÉTÁKKAL VÁR MINDENKIT A VÁRNEGYED

Felejthetetlen élményeket, izgalmas történelmi, kulturális érdekességeket ígérnek a Budai Várséták programjai, amelyek három új tematikus sétával bővültek júliustól. Ezeket bejárhatjuk a még megnyitás előtt álló Lovardát, felmehetünk a Budavári Palota kupolájának teraszára, és beléphetünk a Habsburg nádori kriptába is.

HAUSZMANN PARIPÁI

Ki ne gondolt volna már arra, vajon milyen lehet egy királyi páholyban ülni? Nos, mostantól a gondolatot tett is követheti. A Budai Várséták egyik legújabb, *Hauszmann paripái* című programján a résztvevők nemcsak megcsodálhatják a Nemzeti Hauszmann Program keretében nemrég újjászületett, most először látogatható Lovarda épületének mives részleteit, mint például az egyedi „hauszmannzöld” üveg-

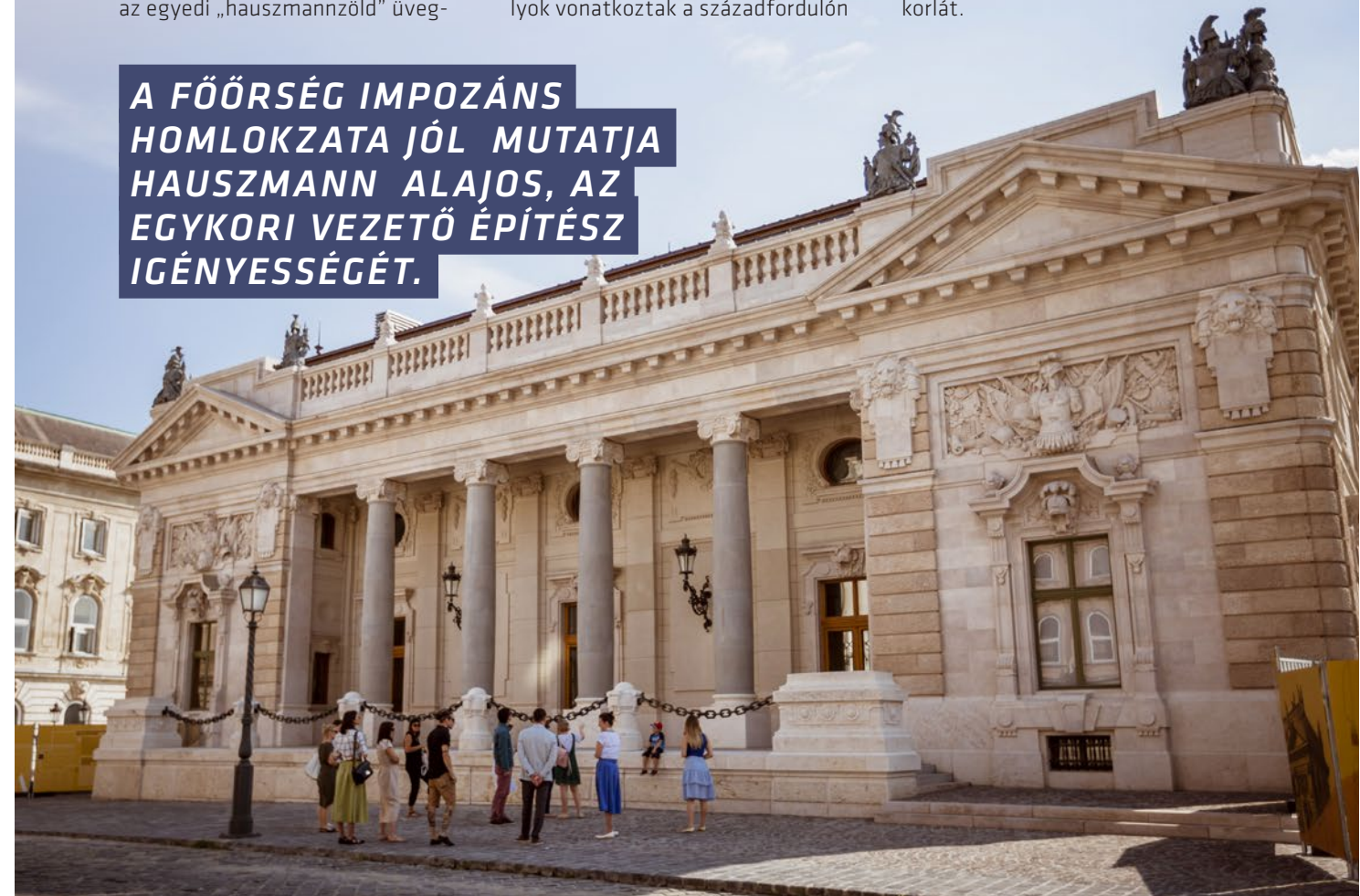
☑ A Hauszmann paripái séta a Budavári Palotanegyed nemrégiben újjászületett ikonikus épületeihez vezet

ablakokat, de az uralkodói páholyba is felmehetnek. És persze kiderül az is, járt-e itt király valaha. A séta-vezetők emellett számos izgalmas anekdotával, érdekességgel, történelmi ténnyel színesítik a Főörség, a Stöckl lépcső és a Lovarda bejárását. Elmesélik, mi mindenre alkalmassak ma az épületek, milyen szabályok vonatkoztak a századfordulón

☑ Bár a Lovarda még nem nyitott meg a nyilvánosság számára, a Várséta résztvevői már ide is beléphetnek

a királyi testőrség tagjaira, hol aludtak régen a lovászfiúk, hány ló fért el a melegedőistállóban, és egyáltalán, miért kellett melegedőistálló... S közben olyan építészeti bravúrokat csodálhatunk meg közelről, mint a különféle terrazzoburkolatok, az elegáns márvány díszlépcső vagy a kovácsoltvas hibiszkuszvirágkorlát.

A FŐÖRSÉG IMPOZÁNS HOMLOKZATA JÓL MUTATJA HAUSZMANN ALAJOS, AZ EGYKORI VEZETŐ ÉPÍTÉSZ IGÉNYESSÉGÉT.

☞ **A Budavári Palota kupolájából lélegzetelállító panoráma tárul a látogatók elé**

MESTERMŰVEK PANORÁMÁVAL

Egy-egy kiállításon járva általában lekötnek minket a műalkotások, így aztán a legtöbbször eszünkbe sem jut, hogy megcsodáljuk magát az épületet, vagy éppen elgondolkozunk azon, hány ember összehangolt munkájára, mennyi leleményességre és kitalálásra van szükség ahhoz, hogy egy-egy tárlat létrejöjjön, és aztán ezek csodálhassák meg. Hogyan lett a Magyar Nemzeti Galéria a magyar kultúra fellegvára? Mi látható ma az egykori trónteremben? Hogy telnek a mindennapok az ország legnagyobb magyar képzőművészeti

gyűjteményében? Melyik volt a leglátogatottabb sztárkiállítása? Mitől féltik leginkább a festményeket? Miért és mekkora összeget fizettek ki a közelmúlt legdrágább műtárgy-vásárlása során? Hogyan szállítható egy középkori szárnyas oltár? Mi lett a sorsuk az egykori uralkodói, nádori gyűjteményeknek? Ilyen és ehhez

☞ **A program során a látogatók betekintést nyerhetnek a Magyar Nemzeti Galéria történetébe és kulisszatitkaiba**

hasonló kulisszatitkokra is fény derül a Magyar Nemzeti Galéria történetét bemutató, *Mesterművek panorámával* című sétán, amelyen kiderül, hogyan alakult át a 19. századi fényűző királyi rezidencia képzőművészeti múzeummá. A program végén pedig különleges látvány várja a bátrakat: a Budavári Palota kupolájából csodálhatják meg Budapestet és magát a kupolát is közelről.

☞ A SÉTÁK FOLYTATÓDNAK!

Jelenleg fokozott biztonsági intézkedések mellett szervezik meg a sétákat. Beltéri helyszínre érve saját fülhallgatóval is használható, minden séta után fertőtlenített tourguide-készülék segítségével, egymástól biztonságos távolságra lehet hallgatni a sétavezetőket.

☞ **Habsburg József Antal főherceg (1776–1847) Széchenyi Istvánhoz hasonló, nagy hatású reformer személyiség volt**

HABSBURGOK ÉS HOLTAK

A legmagyarabb Habsburg – első hallásra talán feloldhatatlan ellentétet látunk ebben a „titulusban”, de ha tudjuk, hogy József nádort emlegetik így, máris érthetővé válik. Hiszen az Itáliában nevelkedett, széles látókörű, a botanikát a rajongásig szerető Habsburg József Antal főherceg volt az, aki fél évszázados tevékenysége alatt elindította Budapestet a modern várossá válás

☞ **A sírbolt és a sarkofágok történelmi és képzőművészeti értéke is felbecsülhetetlen**

☞ **A Habsburg nádori kriptá a budai Vár egyetlen olyan belső része, amely túlélte a második világháború pusztításait és utána sem bontották el**

útján: a Margitsziget fái, a Szépitő Bizottság, a Ludovika, a Vakok Intézete, a Műegyetem – csak néhány dolog azok közül, amelyeket fővárosunk József nádornak köszönhet. *A Habsburgok és holtak* című séta során kiderül, milyen feladatai voltak egy nádornak, hogy miért gondolta úgy, hogy zöldíteni kell a várost, de azt is megtudhatjuk, hogyan működ-

hettek a házasságai, hiszen mindhárom felesége más-más vallást követett. Végül a Magyar Nemzeti Galéria egyik rejtékajtáján belépve eljutunk a páratlan szépségű Habsburg nádori kriptába, ahol a főherceget és leszármazottait egy sok száz év alatt kialakult, családi temetési szertartás után helyezték örök nyugalomra. A kriptá nemcsak azért különleges, mert a Habsburg-család tagjai a mai napig rendszeresen látogatják, hanem azért is, mert ez a Királyi Palota egyetlen, a második világháborút és az azt követő átalakításokat is túlélte, épen megmaradt része. ☞

AZ AKTUÁLIS SÉTÁKRÓL a Várkert Bazár és a Nemzeti Hauszmann Program honlapján (varkertbazar.hu/budaivarsetak, nemzetihauszmannprogram.hu/budai-varsetak) lehet tájékozódni, ahol jegyvásárlásra is van lehetőség.

FESTŐI VÁRKERTEK, SZÉPSÉGES VÁROSI OÁZISOK

A budai Várban az épített környezet újjászületésével párhuzamosan a zöldfelületek és a szabad terek is megújulnak: színpompás virágok bontják szirmaikat, szépen cseperednek az ide ültetett fák, az ösvények szélén pedig zöld pázsit vagy természetközeli gyeptársulások kísérik a látogató lépteit. Noha a második világháború és az azt követő évtizedek nemcsak az épületekben, de a zöldterületekben is jelentős károkat okoztak, a Nemzeti Hauszmann Program keretében megkezdődött ezek komplex fejlesztése, a munkának pedig immár számos szemet gyönyörködtető eredménye van...

A kertek a középkor óta fontos részei voltak a budai Várnak. A Zsigmond korabeli gótikus, majd Mátyás király korának reneszánsz királyi kertjei híressé tették Budát. A kertkultúra második virágkora a 20. század fordulójára tehető. Ebben az időszakban a várkertészet az udvartartáson belül önálló intézménnyé fejlődött, az ország legszébb, leggazdagabban kialakított és mintaszerűen fenntartott kertjeit hozva létre. A háborús pusztításban és az azt követő évtizedek során azonban ezek is nagyrészt az enyé-

szetű lettek: évszázados fák pusztultak el, a gyeptet és az ágyásokat pedig benőtte a gyom.

A most kezdődött megújítás célja e nemes hagyományokhoz méltó környezet megteremtése, a termé-

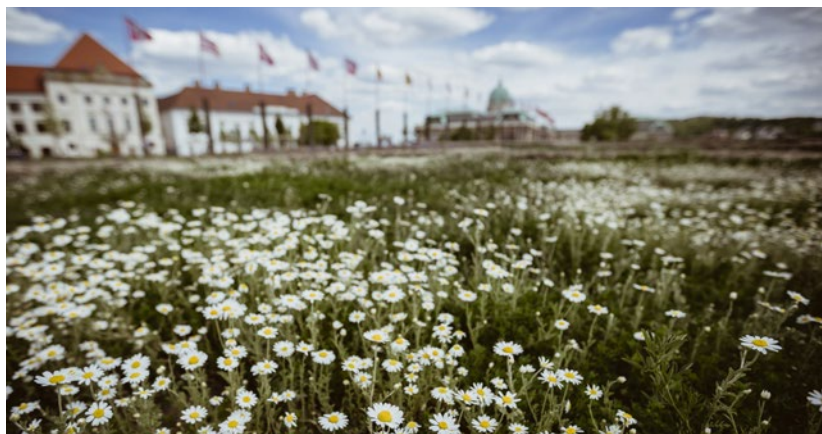
szeti, a táji, a kertművészeti és kultúrtörténeti értékek megőrzése és az, hogy az itt élők és az ide látogatók még a rekkenő nyári hőség idején is kellemesen érezzék magukat a környéken.

A koncepció irányát és minőségét jól mutatja a Várkert Bazár már elkészült festői romantikájú parkja.

✔ A Várkapitányság sok ezer virágot, cserjét és fát telepít és gondoz

**AZ 1875 ÉS 1883 KÖZÖTT
NEORENESZÁNSZ
STÍLUSBAN ÉPÜLT
VÁRKERT BAZÁR KERTJE
MÁR TELJES POMPÁJÁBAN
VÁRJA VENDÉGEIT.**

Ezt a Duna közelsége miatt nyaranta is kellemes klímájú kertet nagy örömmel veszik birtokukba a látogatók nap mint nap: a környékre kávézók, fagyizók települtek, a fiatal párok gyakorta választják helyszíneként esküvői fotózáshoz, de egyszerű egészségi séta céljával is szívesen járnak ide az emberek.

Ha innen valaki gyalog megy fel a Várba, már útközben is sok kis rejtett természeti értékre csodálkozhat rá, melyek mind-mind annak a közel har-

🌱🌱 **A revitalizáció során a hazai, hagyományos növényfajok elsőbbséget élveznek**

🌱 **A Magyar Nemzeti Galéria épülete mellett például árvalányhajra bukkanhatunk**

mincfős elhivatott csapatnak a keze munkáját dicsérik, amely a Nemzeti Hauszmann Program keretében a budai Vár zöldterületeit gondozza, ápolja mintegy nyolchektárnyi területen, az év minden napján.

Bár koránt sincs még készen, de már látványosan megszépült a nemrégiben újjászületett két ikonikus épület, a Főörség és a Lovarda környezete. Mindemellett megkezdődött a Szent György tér átmeneti rendezése

🌱 **Jól érzi magát a budai Vár déli kertjeinél a nemrég ide ültetett mályva is**

8 HEKTÁRNYI ZÖLDTERÜLETTEL, ÁRNYAS SÉTÁNYOKKAL, VIRÁGOS KERTEKKEL VÁRJA LÁTOGATÓIT A BUDAI VÁR.

🌱 **A Szent György téren vadalmafákat találhatunk**

is, a középkori templomot idéző, kerámiával díszített fa növénytartókba ültetett vadalmafákkal és az egykor itt állt épületek helyére vetett vadvirágos gyepársulással, amelynek virágai az év ritmusában mindig új természeti élményt nyújtanak.

A turisták és a budapestiek számára egyaránt fontos, egyedi panorámával rendelkező Ellyps sétány átmeneti rendbetétele is elkezdődött, addig is, míg elkészülnek a részletes felújítási tervek. Az utakat és a lépcsőket már nagyrészt balesetmentesítették, így az ösvények egy része már bejárható, és hamarosan a sétányt körülvevő zöldterületek rehabilitációja is elkezdődik.

🌱 **Érdeemes benézni a Dísz téren található De la Motte-Beer-palota kertjébe is**

A budai Vár több részből álló, egymáshoz szorosan kapcsolódó kertrendszerének megújítása során az a cél, hogy az ide látogatók a séták alkalmával megismerhessék a magyar kertkultúra évszázados értékeit. A kertek tervezésének feladata a szakemberek szerint az, hogy a jövőben önálló programot jelentsen a hazai és külföldi látogatók számára, növelve a terület biodiverzitását, ökológiai adottságait.

Az egykori híres palotakertek egy része már újjá is éledt: a Táncsics utca 9.-ben a régészeti bemutatót

🌱 **A Táncsics utca 9. szám alatt romantikus virágkert várja a látogatót**

🌱 **A Budavári Palota körül sétálva számos titkos kis kertre bukkanhatunk**

vadvirágos növényfelületek kísérik, és egy különleges, öreg fügefára, illetve a Vár legidősebb mandulafájára is rácsodálkozhatunk. Hasonló szépségeket tartogat a De la Motte-Beer-palota kertje is.

Érdeemes tehát egy kiadós sétát tenni a Várkert Bazártól a Budavári Palotáig és onnan a Táncsics utcáig, kényelmesen elidőzve, mindenhova betekintve, hűsölve és elmerengve a megújult épületek, új életre kelt zöldterületek szépségét felfedezve. 🌱

A MEGÉRKEZÉS OTTHONOSSÁGA

Beszélgetés Ugron Zsolna írónővel, a Várkert Irodalom estjeinek egyik meghatározó személyiségével irodalomról, életről, ízeletről, történetekről, a könyvek szeretetéről és az igazi meghittség kalandjáról.

✿ **Írói pályafutását kezdetek óta siker övezi. Miként került kapcsolatba az irodalommal?**

Mindig szerettem a könyveket, nagyon sokat olvastam már gyerekkoromban is, könyvek között nőttem fel. Ettől függetlenül sohasem készültem írónak. Ez még a pályaválasztás idején sem merült fel bennem.

✿ **A Pázmány Péter Katolikus Egyetemen végzett a jog- és politikatudományok doktoraként...**

Igen, eredetileg jogásznak készültem, de az egyetem után sokféle hatás és kihívás ért. Még egyetem alatt elkezdtem tévémsorokban dolgozni. Újságíróként, televíziós szerkesztőként, kommunikációs szakértőként sokat tanultam tömörségről, érthetőségről, arról, hogyan működik a szöveg, de az eszembe sem jutott, hogy valaha regényt írjak. Egy anekdotázós receptkönyvet terveztem évekig, aztán amikor egy időre Erdélybe költöztem,

✿ **És tegyük hozzá, elsőkötetes szerzőként országos irodalmi hírnevet szerzett önnek. Azóta hat új kötettel is jelentkezett. Könnyen ír?**

Annak ellenére, hogy hatékonyan dolgozom, amikor már rászánom magam, mégsem mondanám, hogy könnyen írok. A szövegek sokáig érlelődnek bennem, porszívózás vagy futás közben is írok, gyúrom a történetet magamban. A nehéz része mégis az, amikor mondatokká, szöveggé kell formálni. Az is igaz persze, hogy az írás mellett sok más munkám is van, másféle kreatív energiákat is folyamatosan használnom kell, nem unatkozom.

✿ **A Nagyok címmel például évek óta fut portréorozata a Duna TV-n, és többek között a Várkert Bazár irodalmi estjeinek is meghatározó alakja.**

Valóban, a Várkert Irodalom programorozat, melyet Juhász Anná-

...nem tudtam betelni azzal, hogy a világ zajos sodrásába nap mint nap egy ilyen varázslatos helyről indulhatok el és ide is térhetek haza.

egy kis székellyföldi faluba, úgy alakult, hogy a saját és a családi történetekből gyúrtam egy posztmodern lányregényt.

✿ **Ez volt az Úrilányok Erdélyben. Mesélne ennek háttéréről?**

Ha jól emlékszem, az első verziót egy hónap alatt írtam meg, bezárkóztam egy szobába, és csak írtam. Évekig magyarázkodtam, hogy ez nem a naplóm, hanem egy fiktív történet, de olyan erős volt a mese, hogy sokan el akarták hinni. Pár éve a második kiadása is megjelent, sokszor nyomtatták újra, azóta is népszerű.

val közösen szervezünk, szívügyeim egyike. Olyannyira, hogy a karantén idején sem hagytuk félbe a munkát. A program közösségi platformján *Én és a könyvem* címmel indítottunk online sorozatot, és egy önálló vlogot is elindítottam *Jaj, írni kell!* címmel, melyben neves írók és költők műhelyitkait kutattam. Nagyon örülök, hogy júliustól a *Nagy Magyar Verse* címmel futó élő estjeink is folytatódhatnak, mert alkotótársaimmal számos izgalmas meglepetéssel készülünk az év második felében.

✿ **A Vár különlegesen vonzó városrész. Olyan hely, amelynek hívása van. Önnek mit jelent a Várnegyed egyedülálló aurája?**

Most ugyan a várszoknyán lakunk, de többször hónapokig az Úri utca volt az otthonunk. A Vár nekem az időnkívüliséget jelenti. Sosem felejttem el azoknak a reggeli elindulásoknak és esti hazaérkezéseknek a hangulatát, amelyeket ideköltözésünkkel átéltem először. Emlékszem, tél volt, szitált a hó, az utcákon alig néhány ember. Mindenütt béke, nyugalom, csend. Munkába menet és munkából jövet mindig ráérősen sétáltam. Nem tudtam betelni azzal, hogy a világ zajos sodrásába nap mint nap egy ilyen varázslatos helyről indulhatok el és ide is térhetek haza, szeretem a Vár hajnali és esti csendjét.

✿ **Ahogy Tamási Áron írta: „azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne”.**

A hazatérés igazi kalandja a belső megérkezésben rejlik. Így otthonosságélmény is sokféle kötődésből születhet, azt hiszem, itt a Vár környékén lassan legyűr engem is a megérkezetség hamis tudata, és ez jó. ✿

MESÉLŐ SZÖKŐKUTAK

A szökőkutak a történelmi hangulatú nagyvárosok szemet és lelket egyaránt felüdítő hús színfoltjai nyaranta. El sem tudnánk nélkülük képzelni Rómát, Párizst, de a budai Várat sem. A magyar főváros tetején jó ideje mégsem ezt az élményt nyújtották: a Halászó gyerekek vagy a Mátyás kútja az elmúlt évtizedek alatt sokat veszített egykori fényéből, az utóbbi években pedig már nem is működtek. A Nemzeti Hauszmann Program keretében azonban végre megkezdődött a két szökőkút teljes körű felújítása, és hamarosan újra olyan lenyűgözőek lesznek, mint egykor.

Az első szökőkutak, mint annyi civilizációs építészeti csoda, ókori eredetűek: első ábrázolásaik több mint 4000 évesek. Eredetileg ivóvíz biztosítására szolgáltak, és a közlekedőedények elvén, a gravitáció segítségével is kihasználva működtek. Fejlődésükhöz a török fürdőkultúra virágkora adta a második jelen-

EGY RENESZÁNSZ REGE A VÍZ NYELVÉN ELMESÉLVE

A Strobl Alajos keze munkáját dicséror Mátyás kútját 1904-ben, a Hauszmann Alajos tervei alapján végzett palotaátépítés utolsó szakaszában helyezték a Hunyadi udvarba.

A szépséges, hihetetlen művészi részletességgel kidolgozott szökőkút Szép Ilonka szívébe markoló történetének, a reneszánsz kultúrának és életérzésnek állít csodálatos emléket.

tős lökést, később pedig a XIV. Lajos korabeli pompás kertkultúra, ahol a főúri díszkertek elmaradhatatlan kellei voltak a rafinált, művészi igényességű kutak.

A szökőkutak elsődleges funkciója manapság is a parkok és köztérek díszítése, az arra járók felüdülésének elősegítése. A szökőkút komplex érzékszervi élményt nyújt: változatos élmény a szemnek, miközben a forrásban hús érzetet kelt, és a csobogó víz már önmagában is kellemes, megnyugtató „muzsikát” ont magából.

A mai szökőkutak többsége egyben kulturális-történelmi örökség is, mely mérnöki, technológiai és képzőművészeti értéket is jelent, és fontos része környezetének turisztikai, esztétikai vonzerejének.

A budai Vár reprezentatív díszkútjainak megbecsülése soká váratott magára. A közelmúltig bizony elkeserítő érzés volt elsétálni a Halászó gyerekek vagy a Mátyás kútja mellett. Most megkezdődött felújításukat már régóta sürgették az itt élők, a magyar kultúra jelesei és a turisztikai szakemberek egyaránt.

A szépséges, hihetetlen művészi részletességgel kidolgozott szökőkút Szép Ilonka szívébe markoló történetének, a reneszánsz kultúrának és életérzésnek állít csodálatos emléket.

Központi eleme egy sziklatömb, melyből forrás tör elő. Legmagasabb pontján Mátyás király áll vadászöltözetben, lábainál elejtett szarvas, körülötte kíséretének tagjai vadászkutyákkal. A csoport egyik oldalán, kezében

sólyommal Galeotto Marzio, a másikon Szép Ilonka, Vörösmarty Mihály híres balladájának címszereplője látható.

A szökőkút a második világháború idején erősen megrongálódott. A bronzfigurákat több helyen golyó ütötte át, a kövek a belövések nyomán roncsolódtak. Az ülő vadász figurája a medencébe dőlt, a középső kutyaszobor eltűnt – a városi legenda szerint a második világháború

📍 **A Halászó gyerekek kútját Senyei Károly szobrászművész készítette**

szobrok állapotát is felülvizsgálják, sérüléseiket kijavítják. Az egyik kutya nyakából hiányzik a nyakörv és a hozzá tartozó póráz, ezt is pótolni fogják a szakemberek. A kútát teljes egészében, a helyszínen restaurálják.

ÁRADÓ GYERMEKI ÉLETÖRÖM AZ ÓDON UTCÁKON

A Budavári Palotanegyed másik látványossága a Halászó gyerekek kútja, melyet Senyei Károly szobrászművész készített. A díszkutat, mely a víz örömeit teljes lényükkel élvező gyermekeket ábrázol, 1900-ban állították fel, az egykori Királyi Palota keleti teraszán. A második világháború idején

A medencéből a víz jelenleg sajnos elfolyik; a szökőkút több mint 10 éve nem működik.

a szoborcsoport megsérült, 1955-ben a Rákóczi térre helyezték, ahonnan közel húsz év elteltével hozták vissza a budai Várba, akkor már a Savoyai teraszra.

A medence szigetelése sérült, a víz elfolyik, a szökőkút több mint 10 éve nem működik. A szerkezet víz- és gépészeti rendszerét teljes egészében cserélni kell, a medence szigetelése és a szobrok, kövek restaurálása elengedhetetlen. A leányalak hiányzó copfját a meglévő eredeti alapján fogják rekonstruálni.

A felújítást követően mindkét kút új díszvilágítást kap, ezzel is kiemelve jelentőségüket és szépségüket. A felújított Mátyás kútját már most augusztusban, a Halászó gyerekek kútját pedig jövőre csodálhatja meg újra a nagyközönség. ✂

után Vorosilov marsall vitte magával a Szovjetunióba, mert nagyon megtetszett neki. A háború után a sérült köveket kicserélték, újrafaragták. A ledőlt bronzszobor a helyére került, a lyukakat befoltozták, a hiányzó kutya szobrot Grantner Jenő mintázta újra.

A díszkút medencéjének szigetelése azonban az évek alatt tönkrement, a szivárgó víz a Budavári Palota épületének falait áztatta. A probléma megoldására tett korábbi kísérletek nem hoztak tartós eredményt, ezért a medencét a Várkapitányság szakemberei elbontották és újraszigetelik. A bronz-

A STROBL ALAJOS KEZE MUNKÁJÁT DICCSÉRŐ MÁTYÁS KÚTJÁNAK MÁR A VÉGÉHEZ KÖZELEDIK A FELÚJÍTÁSA.

HEJ, VITÉZEK, MI LEHET SZEBB DOLOG?

A budai Vár egyedi történelmi atmoszférájában jól megfér egymással a nagy múltra visszatekintő polgári tradíció, az arisztokratizmus és a békés büszkeséggé szelídült katonai örökség. A két nemrégiben újjászületett ikonikus épület, a Lovarda és a Főőrség mindhárom alapvonáshoz ezer szállal kötődik.

FŐVÁRTÁNAK IS NEVEZTÉK AZ EGYKORI PALOTAŐRSÉG ÉS A DÍSZŐRSÉG TAGJAI SZÁMÁRA ÉPÍTETT, MOST ÚJJÁSZÜLETETT FŐŐRSÉG ÉPÜLETÉT.

A délceg katonák, méltóság-
teljes őrségváltások, a ka-
tonazenekarok masírozása
hosszú időn át elengedhetlen ré-
sze volt a budavári miliőnek. Noha
a török hódítást követően egészen
1848-ig egyetlen támadás sem érte
a környéket, számos védelmi funk-
ciót ellátó létesítmény épült itt az
idők során. A mai Kapisztrán téren,
a Táncsics utcában és a Sándor-pa-
lota helyén laktanyák álltak egykor,
a volt karmelita kolostorban a Fő-
hadparancsnokság kapott helyet,
nem messze innen a Főőrség épü-
lete, egy hatalmas katonai raktár,
sőt, még egy ágyútelep is volt –
igaz, csak díszlővések céljából.

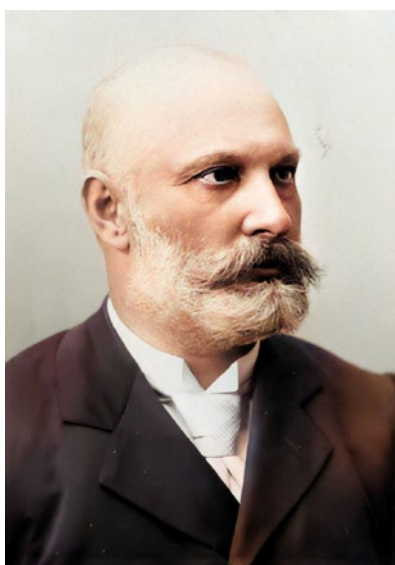
Maguk a – jellemzően a környe-
ző országokból származó – tisz-
tek pedig szolgálati idejük letelte
után nagyon szívesen telepedtek
le a Várban családjukkal. Nem csak
hivatásos formában voltak egyéb-
ként jelentős hagyományai itt a

katonáskodásnak. A helyi Polgári
Lövészegylet gyökerei például egé-
szén a 17. századig nyúlnak vissza.
Ezt a szervezetet a helyi polgárok
önkéntes alapon, önvédelmi céllal
hozták létre, és tagjai évente egy-
szer, ünnepélyes formában, díjazott
lövészversenyen mérték össze és
fejlesztették tudásukat.

A KIEGYZÉS ARANYKORA

A kiegyezés és dualizmus kora,
mint annyi más területen, a budai
Vár építészeti kultúrájában is vi-
rágkort hozott. 1867-ben itt koro-
názták Ferenc Józsefet magyar kí-
rályá. S noha az uralkodó maga is
kissé szűknek és korszerűtlennek
érezte az akkori palotát, koránt-
sem csupán kényelmi szempontok
késztették arra, hogy jelentős ösz-
szeget, másfél millió forintot
bocsásson a magyar építészek

➤ **Hauszmann rendkívüli szakmai igényessége a mai iparművészek és mesterek számára is nagy kihívást jelentett a rekonstrukció során**

és iparosok rendelkezésére a budai Vár újjáépítéséhez.

Azt szerette volna, hogy a magyar államiság fennállásának ezeréves ünnepét ez a szimbolikus jelentőségű hely méltó pompában köszönthesse. Ekkor kezdtek rendezni a környék elhanyagoltabb részeit, a Budavári Palotanegyed pedig modern funkciókkal és impozáns épületekkel bővült.

Az építkezés 1890. június 2-án kezdődött meg Ybl Miklós vezetésével. A híres építész azonban 1891. január 22-én elhunyt, feladatait Hauszmann Alajos, a kor másik építészóriása vette át.

Felépült a palota nyugati szárnya, s ezzel körbezárult a korábban nyitott Oroszlános udvar. A palota észak felé is bővülni kezdett: elkezdtek innen a kiszolgáló funkciók,

felépült a Lovarda, a Főőrség és a különböző szinteken elhelyezkedő épületeket összekötő Stöckl lépcső.

TÖRTÉNELMI MODERNSÉG

Ami a stílust illeti, az akkori megbízók, az uralkodók és tehetős polgárok ebben az időben szerte Európában igyekeztek a maguk értékvilágát egy-egy karakteres történelmi stílusorszakot újrafogalmazva kifejezni. Míg a franciák leginkább a reneszánszt kedvelték, az angolok inkább a gótikát. A németek a romantikáért rajongtak, a Habsburgok viszont inkább a barokkot érezték magukhoz közel állónak.

Azt a fajta neobarokkot, ami az Osztrák-Magyar Monarchiában ekkoriban elterjedt, arisztokratikus elegancia, nagyratörő bátorság, látványos és lendületes homlokzati megoldások jellemezték, de a belső terekben némi rokokó vagy épp szecesszió, természeti és nemzeti díszítőelemek is megjelentek.

A LOVAS NEMZET PALOTÁJA

A Csikós udvar története egészen a 16. századig nyúlik vissza. Akkoriban ez a hely egy kifejezetten közel-keleti hangulatú terület volt saját dzsámiával. Itt kezdődött el 1899-ben az a nagyszabású építkezés, melynek eredményeképpen megszületett a Lovarda épülete.

Eleinte az udvartartás használták, majd a spanyol lovasiskola tartott benne ünnepélyes bemutatásokat. Előtte állították fel ifjabb Vastagh György lovát fékező csikóst ábrázoló szobrát, melyről a tér később a nevét is kapta, odabent pedig káprázatos kézimunkával készült mesterművek sorakoztak a magyar kézműipar és díszítőművészet legjobbainak munkái közül, fából, üvegből és kőből. Innen a Stöckl lépcsőn lehetett feljutni a Főőrség épületéhez és a Palota térre, ahonnan a palota északi szárnya és a királyi istálló között vezetett az út a Szent György térre.

Ybl Miklós elképzeléseihez képest Hauszmann egy jóval bátrabb histori-

záló stílus felé vitte el az épületeket. Akkoriban sokan idegenkedve fogadták grandiozitásra törekvését, exkluzív anyaghasználatát, a gazdagon burjánzó, bonyolult kő és fa díszítőelemeket, domborműveket, fadarabokat és különleges üvegmozaikokat, amelyek rekonstrukciója még a mai művészek és mesterek számára is komoly kihívást jelentett.

A káprázatos épület bő fél évszázad múltán a második világháborúban, Budapest ostromakor azonban súlyos találatokat kapott és kigyulladt. Megmenthető lett volna, de mint a letűnt kor eleven roncsát, hagyták elenyészni, s végül 1950-ben lebontották.

ŐRZŐK A VÁRTÁN

A Főőrség, vagy ahogy akkoriban sokan nevezték, a Fővárta épülete 1903-ra készült el. Az épület helyén egykor a várfelügyelő háza állt, amelyet annak idején Ybl terve nyomán kifejezetten

➤ **A Monarchia országaiból érkező, a budai Várban szolgáló katonák nemcsak a palota védelméhez, de a helyi társasági és kulturális élethez is jelentősen hozzájárultak. Fotó: Fortepan, Szerdahelyi Márk adomány**

ezen épület miatt bontottak el. Az impozáns oszlopsorral és terrasszal ellátott épületben a palota biztonságáért felelős és díszőrségi feladatokat ellátó katonák kaptak helyet, a többi tisztet és a közlegényeket a Palota tér két oldalán álló laktanyákban helyezték el. Az itt szolgálókat teljesítő kizárólag a palotához kötődtek, hiszen Ferenc Józsefet a Mária Terézia által alapított Magyar Királyi Testőrség védte. Noha ez a nevezetes műemlék nem szenvedett végzetes károkat a háborúban, 1971-ben mégis lebontották.

Egykori díszőrségének zenés őrségváltási ceremóniája a századelőn sokáig rendkívül népszerű látványos-

sága volt a budai Várnak. Ezt a hagyományt őrzi egyébként a Köztársasági Elnöki Hivatalnak otthont adó Sándor-palotánál szolgálatot teljesítő díszőrség. Aki erre jár, érdemes megnéznie a különféle programokon korhű egyenruhában felbukkanó lovas huszárok bemutatóit. Így a ma embernek is van alkalmunka belekóstolni a budai Vár egykori lovas-katonai hagyományába, amelyeket a Lovarda és a Főőrség pompás épületei is megidéznek, melyek hamarosan modern közösségi funkciókkal gazdagodva várják majd a látogatókat multifunkcionális rendezvényhelyszínként, illetve kávézóként és kiállítóterként. ✿

A HALÁSZBÁSTYA REJTÉLYES VEZÉREI

Év elején két, egykor a Halászbástyát díszítő szobor torzójára bukkantak a Várkapitányság szakemberei a budai Vár egyik pincéjében. Azt sejthetjük, miért vitték a pincébe Álmos és Előd vezér egész alakos szobrát, sokkal rejtélyesebb viszont, hogy miért kerültek eredetileg a Halászbástyára – ahol másolataik ma is állnak.

dén januárban érdekes leletekre bukkantak a Várkapitányság szakemberei az egykori Vöröskereszt Székház Dísz téri pincéjének feltárása során. A Nemzeti Hauszmann Program részeként folytatott kutatás keretében a törmelék eltávolítása után két embermagasságúnál némiképp nagyobb szobor torzója bukkant elő: mindkettőnek hiányzott a feje és a karjaik. Az azonosításuk mégsem okozott problémát, hiszen a talapzatokon ott díszelgett a nevük: Álmos és Előd. A Halászbástya két eredeti vezérszobra került tehát elő, amelyet a második világháborús pusztítás után vittek le a vári épület pincéjébe.

A szobrok másolatai ma is az eredeti helyükön, az északi főtorony alatti teraszon állnak a lépcsők mellett. Más vezérek szobrát azonban hiába keressük a Halászbástyán. Hová tűnt a többi öt? Vagy egyáltalán nem is voltak ott?

Ezekkel a kérdésekkel máris egy építéztörténeti nyomozás közepébe csöppenünk.

SCHULEK ÉS A MÁTYÁS-TEPLOM

Schulek Frigyes 1873-ban fogott hozzá a Budavári Nagyboldogasszony-templom (ismertebb nevén a Mátyás-templom) neogótikus átépítéséhez, és a munka egészen 1901-ig, vagyis huszonnyolc éven át tartott. A lassúság oka részben az építkezésre szánt pénz nehézkes előteremtése volt, részben pedig az, hogy menet

☛ *Az értékes régészeti leletek azon a helyen kerültek elő, ahol a Vöröskereszt Székház épül majd újjá. Ez az intézmény a magyar karitászkultúra szempontjából is kiemelt jelentőségű volt a századfordulót követő évtizedekben. Képünkön a kiemelkedő jószolgálati munkát végző Augustza Mária Lujza bajor hercegnő a budai Várban, 1912-ben*

☛ *Schulek Frigyes 28 éven át dolgozott a Mátyás-templom átépítésén, ezzel párhuzamosan alkotta meg a környezet rendezésének terveit is, többek között a Halászbástyáét*

közben is változtak a tervek. Ráadásul az építész nemcsak egy épülettel, hanem a környezetével is dolgozott. Így kiszabadították az akkor meglehetősen jellegtelen homlokzatú templomot a csatlakozó épületek öleléséből, aminek köszönhetően a zárt sorú beépítés helyett létrejött a ma is látható szellős elrendezés.

A mai Halászbástya helyén akkor is bástya állt egyszerű téglamellvéddel, és mivel a Mátyás-templom átépítése során a templom körül a térszintet is lesüllyesztették, nyilvánvalóvá vált, hogy ezzel is kell valamit kezdeni. Schulek elkészítette az egy-

szere imponáns és könnyed Halászbástya terveit, azonban még egy épületet tervezett a templom mellé a déli bástyára, a Szent István-emlékművet. Ez egy fedett, kupolás csarnok lett volna a ma is álló Szent István lovas szobra helyén. Bent az államalapító király ülő szobra lett volna a központi helyen.

A HÉT VEZÉR EMLÉKMŰ

- A korabeli tervekől tudjuk, hogy Schulek egy Hét vezér emlékművet szeretett volna felállítani az Északi bástya öblében, amelyben Árpádot

a hét vezér vette volna körül. Ezzel a Halászbástyán megjeleníteni szándékozott korszakok közé beemelte volna a honfoglalás tematikáját, és a történet ívét Árpádtól rajzolta volna meg, annál is inkább, mert az ország lázasan készült a millenniumra. A Hét vezér alakjai viszont lovas szobrok lettek volna - mondta el a Budavári Séták magazinnak Farbakyné Deklava Lilla művészettörténész, a Holnap Kiadónál 2017-ben megjelent Schulek-monográfia szerzője. - Logikus lenne tehát a feltételezés, hogy amikor a Hét vezér lovas szoborcsoport terve meghiúsult, Schulek nem tett le arról, hogy valamilyen más elhelyezéssel, de mégiscsak jelenjen meg történelmünknek ez a korszaka is a Halászbástyán, és megrendelte Mikula Ferenc

📍 **Szent István lovas szobra**
Strobl Alajos első jelentős történelmi megbízása volt

▶ KIRÁLYOK EMLÉKEZETE

Schulek Frigyes a templom átépítése során többször is kísértette a nemzeti pantheon kialakításának gondolata. Feljegyzésekből tudjuk, hogy egy III. Béla-mauzóleumot is akart egy időben építeni a területen. A középkori uralkodók emlékének megidézését sokan tartották fontosnak a mindinkább világvárossá váló Budapesten. Nagyobb temetkezési templomaik, így például a székesfehérvári bazilika vagy a nagyváradi székesegyház már korábban elpusztultak, és Budapesten semmi sem őrizte a nemzeti romantika számára roppant fontos korszak emlékét.

szobrászművésztől a névsorban első két vezért a hétből (hiányzik Kend, Ond, Tas, Huba és Töhötöm - legalábbis Anonymus névsora szerint), majd valamilyen eddig ismeretlen ok miatt leállította a továbbiak elkészítését. Jó iparosként viszont nem akarta sutba dobni a már elkészült alkotásokat, ezért került fel Álmos

A KÉT EMBER MAGASSÁGÚNÁL NAGYOBB TORZÓ TALAPZATÁN SZEREPLŐ FELIRAT ALAPJÁN BIZTOSAN TUDHATÓ, HOGY ÁLMOS ÉS ELŐD VEZÉREK SZOBRAIRÓL VAN SZÓ.

és Előd a Halászbástyára. További kutatás szükséges hozzá, hogy ezt kihámozzuk a hatalmas életműből, s persze az is lehet, hogy nem maradt írásos feljegyzés az indokról.

SZENT ISTVÁN-EMLEKMŰ ÉS BÁSTYA

Az ezeréves évfordulóra szánt millenniumi emlékmű végül az Andrássy út városligeti végén, az addig ott állt Gloriett helyén épült fel Schickedanz Albert építész és Zala György műveként - ezzel okafo-gyottá vált Schulek nagyívű elkép-

zelése a Halászbástyára szánt emlékművekkel. Szent István alakját pedig végül lovas szobor formájában idézték meg: Strobl Alajos eltérő koncepciót dolgozott ki, és a megállapodott, ülő helyzetben ábrázolt bölcs király helyett szabadon álló, harcos lovas alakot javasolt. A Szent István-emlékműben a Strobl-féle változat valósult meg.

1896-ban megtörtént a Mátyás-templom felszentelése, és - bár még voltak befejezetlen részek - Schulek elkezdhetett érdemben foglalkozni a Halászbástyával. Ugyan az eredeti tervek szerint annak is készen kellett volna lennie a millenniumi ünnepségekre, a kivitelezés végül hosszú csúszással 1899-ben kezdődött el, és a bástyát 1905. október 9-én adták át. Az összesen száznegyven méter hosszú, erősen tagolt, a román kor építészeti megoldásait, térszervezését is felidéző, ugyanakkor a lépcsőzet szempontjából barokkos Halászbástya hamar Budapest ikonikus épülete lett, ma is a historizmus egyik csúcsteljesítményeként, Schulek Frigyes életművének egyik legfontosabb megvalósult terveként tartjuk számon. Meghatározó a Duna-part panorámájában, 1987 óta a Világörökség része a budai Várnegyeddel együtt. ✿

▶ A MÁSIK SCHULEK

A második világháború során súlyos károkat szenvedett a Halászbástya is. Az 1947-48-ban folyt első helyreállításban komoly szerepet játszott Schulek fia, Schulek János. Az akkor már idős fiú fél évszázaddal korábban építészvezetőként dolgozott a Halászbástya kivitelezésénél, így biztosan tudta, miért csak két vezér szobra készült el. Bár Schulek János nem lett olyan híres, mint az apja, komoly érdemei vannak, hiszen a többi között ő kezdte el feltárni a középkori királyi palotát Visegrádon.

JÓÍZÚ ÚJJÁSZÜLETÉS A RUSZWURMBAN

Egy háziasszony szeretetével és kétszáz év mestercukrászainak tudásával készülő édességek mellett a budai Vár történetének elmúlt két évszázadába is belekóstolhatunk a Szentháromság utca 7. szám alatt, az ország legrégebbi, ma is működő cukrászdájában.

Amikor Schwabl Ferenc 1827-ben megnyitotta cukrászdáját, nem tudhatta, hogy az még majd 200 év múlva is várja a vendégeket. Persze lehet, hogy titokban azért reménykedett, hiszen a mutatós, művészi igényvel megalkotott édességek fogyasztása akkoriban egyre előkelőbb helyet foglalt el az élet apró örömei között. Optimizmusát oszthatta utóda, az özvegyét feleségül kérő Richter Lénárt is, hiszen egy olyan mahagóni

Ma is a régi, egyedi recept szerint készítik az ikonikus Ruszwurm krémet, amelynek összetevőit féltve őrzik.

berakásos, cseresznyefából készült pultot is magában foglaló biedermeier berendezést készítettet az üzletbe, amely ma is megcsodálható itt.

A hely hamar népszerű lett, süteményeit gyakran futár vitte Bécsbe, az 1867-es koronázási ünnepségekre pedig már a királyi párnak is készítettek édességet. 1884-ben a családba beházasodó egykori inas, Ruszwurm Vilmos vette át a boltot, aki nemcsak a nevét adta a cukrászdának, de

az egyik leghíresebb vevőt, Sisit is ő nyerte meg finomságaival.

A 20. század komoly megpróbáltatásokat hozott a patinás intézménynek. Ugyan az első világháború még csak az épületben okozott károkat, az üzletet azonban így is csak nagy nehézségek árán sikerült egyesben tartania a Ruszwurm egykori munkatársának, Tóth Ferencnek. 1951-ben azonban államosították, cukrászüzemből szállított süteményeket árultak a falai között, majd bezárták. 1960-ban újra kinyitott ugyan, de a minőség ezúttal is alatta maradt a korábbinak.

A rendszerváltás után a Ruszwurm sorsa sokáig bizonytalan volt, mígnem 1994-ben a szakmailag elhivatott Szamos család tulajdonába került. A mai régi-új Ruszwurm feladatának tekinti, hogy méltó legyen nagy elődeihez, ezért például ma is a régi, egyedi recept szerint készítik az ikonikus Ruszwurm krémet, amelynek összetevőit féltve őrzik, ahogy az minden legendás, világhírré méltó cukrászcsodához illik. ☞

☞ A Ruszwurm csapata valamikor a múlt század közepén

KERESZTREJTVÉNY

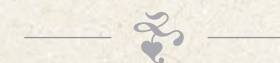

Olvasóinkat hónapról hónapra játékra csábítjuk, amelynek nem titkolt célja, hogy izgalmas, érdekes részleteket fedezzenek fel a budai Várnegyed csodás épületei között sétálva. A kérdés és egyben a rejtvény megfejtése tehát: melyik híres, várbéli épület részlete látható a fotón?

A megfejtést, valamint a játékos nevét és címét szeptember 4-ig várjuk e-mailben (budavarisetak@varkapitanysag.hu) vagy postai levélben (Várkapitányság Nonprofit Zrt., 1519 Budapest, Pf. 365). Kérjük, az e-mail tárgyában vagy a borítékon tüntessék fel: Magazin, rejtvény.

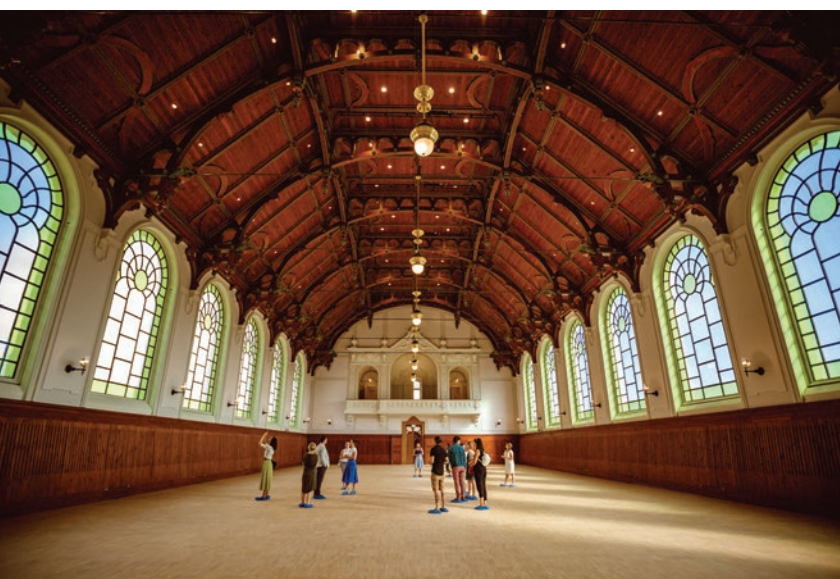
A helyes megoldást beküldők között páros belépőjegyet sorsolunk ki a Budai Várséták tematikus vezetéseire. A nyerteseket személyesen is értesítjük, valamint nevüket közzétesszük a Nemzeti Hauszmann Program Facebook-oldalán.

	MOTOROLA-J-MÁRKA	A FLUOR VEGYJELE	PÁROSAN FŐLÉ!	SOMOGYI TELEPÜLÉS	ELLENÁLLÁS JELE	
	1					S
MÁGNESES INDUKCIÓ		KIS VÍZFOLYÁS ELŐTAG: PIKO-			ÉSZAK	
INTERNET-PROTOKOLL			ORVOSI MŰSZER			
RÉGIES FÉRFINÉV			INDULATSZÓ			
2	CSÓNAK-GERINC	KANADAI HÍR-ÜGYNÖKSÉG EGYIK VITAMIN		ÁGNES BECÉZVE ÜREGES ÁRU!		KÖZÉPEN FELÜTŐ!
DÍSZES, CIFRA			ÁBÉCÉ 2. BETŰJE REMÍZ BEJÁRATA!	LEHEL NÉV-VÁLTOZATA DABAS HATÁRAI!		
LUDOLF-FÉLE SZÁM		BUTIK, ÜZLET LENMAG!				KÖZÉPFÜL! RÓMAI EGYES
Ü				EREDETI SÍ		

A megfejtést beküldő személyek a megfejtés beküldésével elfogadják, hogy személyes adataik kezelése a <http://varkapitanysag.hu/adatkezelesi-tajekoztato> internetes oldalon elérhető tájékoztatónak megfelelően történik.

FEDEZZE FEL A BUDAI VÁR TITOKZATOS TÖRTÉNELMÉT!

A **BUDAI VÁRSÉTÁKON** feltárul a Várnegyed eddig ismeretlen oldala.

Elmeséljük, megmutatjuk a budai Vár 800 éves történelmét, és **csak velünk** beléphet a Nemzeti Hauszmann Program keretében épülő látványos fejlesztések területeire is.

Barangolunk a Budavári Palotanegyedben, a Polgárvárosban, korábban rejtett csodákat fedezünk fel és titkok után kutatva még a föld alá is lemerészkedünk.

NP
NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

További információ és online jegyek:
varkertbazar.hu/budaivarsetak
nemzetihauszmannprogram.hu/budai-varsetak

BUDAI
VÁRSÉTÁK
BUDA CASTLE WALKS